

Godzina Polski

Dziennik polityczny, społeczny i literacki.

PRENUMERATA:

Miesięcznie Mk. 2.00. Kwartalnie Mk. 6.00.
Za odnośnienie do domu 30 fen.
Prenumerata przez pocztę miesięcznie Mk. 2.30. Kwartalnie 6.90.

Gen. numeru pojedynczego 10 fen.

Redakcja i Administracja w Łodzi,
Piotrkowska 86.

Redakcja i Administracja w Warszawie, Warecka 7.
Kantor w Warszawie, Kredytowa 18.

OGŁOSZENIA w Królestwie Polskiem:

Zwyczajne: 50 fen. za wiersz petirowy jednoszpaltowy (na stronie sześć szpalt).
Drobne: 7 fen. za wyraz, najmniej 75 fen.
Nadstawki (po tekście): Mk. 1.25 za wiersz petirowy (str. 4 szp.).
Nekrologi: 1 Mk. za wiersz petirowy (str. 4 szp.).
W dziale handlowym: Mk. 1.25 za wiersz petit. (str. 4 szp.).

FILJE. Częstochowa: ul. Panny Marji 26; Tomaszów: F. Gomuliński; Płock: „Kuryera Płock.”; Admin. Pabjanice: ul. Zamkowa 11; oraz w Sosnowcu, Kaliszu Łowiczu, Łomży i Będzinie.

Fakty o pożyczce wojennej.

I. Pewność pożyczek wojennych.

W tej sprawie wygłosił sekretarz skarbu, hrabia Roedern, co następuje:

Pożyczki są zagwarantowane, formalnie obietnicą rządu i parlamentu, niezłomną wolą obu odwołania sprawiedliwości właśnie tym, którzy pomogli ojczyźnie w ciężkich czasach, materialnie tem co stoi po za nimi: siłą roboczą i podatkową całego narodu niemieckiego.

II. Pożyczki wojenne i kwestja podatkowa.

1. W tej kwestji powiedział prezydent dyrekcji Banku Rzeszy, dr. Havenstein:

Niedorzecznością jest głupie gadanie, że rząd nałoży później na subskrybentów pożyczki wojennej specjalny podatek; daleko pewniejszą jest myśl nałożenia na tych, którzy w biedzie odmówili ojczyźnie, chociaż mogli i nie podpisali pożyczki wojennej, jako karę nadzwyczajnego i ciężkiego podatku.

2. Sekretarz skarbu Rzeszy zwrócił szczególnie uwagę na finansową korzyść subskrybentów, którzy, jak wiadomo, mogą opłacać swe podatki wojenne pożyczkami; 5% pożyczki wojenne (a więc i zapisane w księdze długów) będą wypłacone po pełnej cenie nominalnej, 4% obligacje skarbowe 1, 2, 4 i 5 pożyczki wojennej po 96,50, a więc o 1% wyżej, 6 i 7 pożyczki po 100%, a więc 2% wyżej niż kosztowały subskrybenta.

By dać już teraz subskrybentom 7 pożyczki wojennej możność korzystania z tych ulg przy opłacaniu podatku, będą przyjmowane jako zapłata też i papiery tymczasowe (Zwischenscheine).

3. W dalszym ciągu powiedział sekretarz skarbu Rzeszy:

„Zarząd finansów będzie się starał utrzymać ten sposób płacenia podatków i po wojnie dla tego lub owego odpowiedniego dla takiej spłaty podatku i w ten sposób przyczyni się do sprzedaży pożyczek i utrzymania kursu“.

Król bez korony.

II.

Fakt „abstynencji“ Kościuszki w epopei Napoleońskiej wymaga dla oceny przetransponowania całej zawilej sprawy polsko-europejskiej na walory psychologiczne tej jednej z najsubtelniejszych dusz na świecie. Jest tu jednak tyle delikatnych nici, że sprostac tej robocie mogłoby tylko studjum. W artykule przygodnym da się ledwo wytknąć główne rysy.

Kościuszko posiadał charakter twardy, jak diament, co to — wedle Asnyka — „kraje wszystkie inne kamienie, a sam porysować się nie daje“ — wolę upartą, litewską, obcą

rem, godnością swojej osoby, świętej dla narodu, i z przekonaniem, nabytym w całej wędrówce życiowej. Do tych kompromisów będzie on niezdolny.

Na jego psychice musiała zacieżyć fatalnie przysięga wiernopoddania, uczyniona Pawłowi, jakkolwiek była ona wymuszona przez „okrutne postępowanie ministrów rosyjskich“ — jak sam się wyraził — dana je-dynie gwoli temu, aby car zwolnił 12.000 jeńców polskich. Tylko dla dobra tych nieszczęśliwych uczynił on bolesny gwałt nad sobą — przyjął czasowo, by odesłać następnie, dar 12.000 rubli — kompromis i w tym wypadku pozorny, bo jako jeńiec ranny i schorzały, mógł sądzić, że nigdy już do walki zdatny nie będzie, słowa carowi nie złamie, a biorąc dar odeń, właściwie nie chciał zrobić przykrości odmową carowi, który okazał się dlań osobście dobrośliwym i wysłuchał ze czcią jego

wyluszczone prawo swoje do zwolnienia się od wymuszonej przysięgi poddaństwa...

Wszelako, choć rozumiemy, jak śmieszna była pretensja Pawła, iż Kościuszko „zdradził swoją obietnicę“, trzeba znać dobrze subtelność duszy Kościuszki, aby ocenić, iż gdzieś w głębinach duszy dokuczał mu jakiś robak wątpliwości, czy wolno łamać słowo, dane nawet pod przymusem najcięższego położenia.

Pamiętajmy, że to jest zawsze ten sam Kościuszko, który, dowiedziawszy się, że kilku oficerów — jeńców polskich zwycięzcy maciejowickiego — uciekło z niewoli po daniu parolu, pisze do Rady Narodowej, pełen oburzenia list. Żąda od Warszawy, aby „podłych, niepamiętnych na świętość słowa, na honor, na skutki dla współkolegów“, zbiegów — przytrzymano, „okuto w łańcuszki i dostarczono natchniam do obozu Ferzena“.

Trzeba to pamiętać, aby ocenić, że dla zwolnienia siebie od fatalnej przysięgi nie na papierze, lecz w życiu, w dziele walki z Pawłem, potrzebował on stokroć więcej odpowiedzialnych danych, niż ktokolwiek inny. Tylko pewność kolosalna, bez ryzyka sprawy narodowej — mogła przełamać tkwiące gdzieś w głębi jego duszy resztki skrupułów. Mógł stać się zwierzęciem ruchu powstańczego on, uwolniony przez Pawła, gdyby widział jasno, że złamanie wymuszonego słowa opłaci zbawieniem narodu!

Tej pewności nigdy nie dawało mu postępowanie Napoleona, w którym po powrocie do Europy ujrzał odrazu ciemzące legiony, wysłanych na śmierć na San Domingo!

Jeżeli Kościuszko, acz nigdy osobiście nie skorzystał z daru, odesłanego mu powrotnie przez Pawła, a urosłego w banku londyńskim przez doliczenie procentu do 100.000 franków, uznał się jednak za uprawnionego do rozporządzenia w testamentie tą sumą na rzecz wychowawcy Zeltnera, to dlatego, że czuł, iż nie był „zdracą wobec Pawła“. A jego stosunek przyjazny do Aleksandra I, który uczcił jego wielkość, uścisnął go i ucałował, jego wiara w szlachetne zamierzenia tego rosyjskiego Sfinksa, podzielana zresztą przez człowieka tej miary, co Czartoryski — dowodzi, że w duszy jego pozostał osad sentymentu wdzięczności dla Pawła, że go uwolnił, przeniesiony wiarą na jego syna.

Tę wiarę mógł w nim budzić na chwilę — do czasu, nim się Kościuszko zawiódł na nim w dni kongresu 1815 roku — zagadkowy jeszcze Aleksander, jeszcze nie będący druhem Arakczejewa, jeszcze marzący o konstytucjach, sam w dobrej wierze myślący o pozostaniu królem — ojcem polaków...

Ale już tę wiarę zachwiał w Kościuszcze i co dnia mocniej przekreślał uzurpator 18 Brumaire'a, przed którym Kościuszko w owym czasie radził pilnować się francuzom.

Pamiętajmy, że Kościuszko, autor manifestu Połanieckiego, testator majątku swego na rzecz murzynów w Ameryce, wielki obrońca niepodległości Stanów, był republikaninem do szpiku kości — był druhem Waszyngtona, człowieka całkiem innego kalibru, niż Napoleon. Pamiętajmy, że był tym, co biorąc władzę na rynku krakowskim, przysięgał narodowi, że nigdy jej nie użyje na dobro prywatne. Nie znał on ambicji osobistej. Był obok Waszyngtona jedynym dyktatorem, który osobę własną topił całkowicie w sprawie narodu. Był żywą antytezą Napoleona.

Doświadczony, mający lat blisko 70, musiał on przez pryzmat swoich usposobień republikańskich patrzeć wcale inaczej na Napoleona, niż młodszy odeń: Poniatowski, Wybicki, Dąbrowski.

Dodajmy jeszcze, że w tym swoim uporze bezkompromisowości poróżnił się milczaco nawet z Waszyngtonem, nie oddał mu wizyty, acz zaproszony był serdecznie — bowiem Waszyngton godził się z Anglią i myślał o wojnie z republiką francuską. Wówczas Kościuszko przełożył nadeń przyjaciela demokracji, wiceprezydenta Jeffersona i z tym idealnym człowiekiem do końca życia utrzymywał stosunki przyjazne. Zamieszkał też w Szwajcarii do samej śmierci u Zeltnera. kts.

Echa uroczystości Kościuszkowskich

Na trybunie przed ratuszem.

wszelkim kompromisem. A w tym twardym kamieniu woli — dziwi! — tkwiło jedno z największych, najczulszych serc na świecie, nie godzące się uczynić komukolwiek najłżejszej krzywdy, na włos odstąpić od poczucia honoru. Ten miękki i dobry człowiek, pisząc swój list do Aleksandra I w wielkiej sprawie Polski, pamięta, aby tuż poprosić o posadę dla swego przyjaciela Zeltnera!

Otóż kwestja łączności swojej osoby ze sprawą Napoleońską wymagać będzie odeń całego szeregu kompromisów ze swoim hono-

dumnej obrony praw swego narodu. Tu Kościuszko był wdzięcznym dobrodziejem swego dobroczyńcy z pozycji — cara i przeciwnika matki, carowej Katarzyny.

Na wieść o tworzeniu się legionów polskich we Włoszech, opuszcza on Amerykę, zrywa przepaskę z głowy ranionej pod Maciejowicami, przewycięża chorobę, poczyna chodzić, acz jeszcze rana w nodze doskwiera — słowem, ocenia, że „salus reipublicae suprema lex esto“, jest gotów rzucić się w walkę. Napisze wówczas list do Pawła, w którym

Instytut Języków Berlitz dla dorosłych

Przejazd 19. Uczy polskiego, niemieckiego, rosyjskiego, francuskiego i angielskiego metodą najłatwiejszą...

Towarzystwo Akc. L. J. BORKOWSKI. BELKI żelazne, CEMENT, WAPNO budowlane i nawozowe. poleca ze składu detalicznie i hurtowo SUCHE Drzewo szczapowe i pieńkowe żywiczne.

Gabinet Dentystyczny E. Fuchs, Andrzeja 3. były wieloletni główny asystent u lekarza dentydy Profesora Engla w Berlinie. PRZYSTĘPNE CENY. Leczy zupełnie bez bólu.

W tym miesiącu dobra gospodyni winna robić na zimę zapasy masła solonego, które najtaniej sprzedaje WARSZAWSKIE ZIEMIANSKIE TOWARZYSTWO MŁCZARSKIE. Jest to ostatnia w tym roku możliwość nabycia masła po cenie przystępnej. Sprzedaż hurtowa i Spacerowa Nr. 29.

TEATR SCALA. Cegielniana 18. — Dziś — Dyr. S. Kuperman. Do poniedziałku 22 X r. b. Zupełnie nowy program Nr 3.

Mk. 2. — z dostawą Pud Torfu K. Kaweckie i S-ka Łódź, Przejazd Nr. 42-44.

Kursy Językowe oraz Handlowe I. M. POZNANSKIEGO. Języki: Polski, Niemiecki, Francuski, Angielski, Rosyjski, Hebrajski i Łacina.

Krzyżowe zelówki Karscha, Majera i t. d. Jeżeli chcecie nabyć dobre i tanie zelówki skórzane to kupujcie je u Bernarda Bergmanna. Hurtowy skład skóry.

ogłoszenia drobne.

Mobili olbrzymi wybór nowych o azycznych, stołowe, syplalne salony, biurka, biblioteki, szafy, otomany, łózka metalowe, krzesła giete. Wobec zastoiu sprzedaje po cenach własnych i niżej.

Drzewa i krzewy owocowe i ozdobne kilkadziesiąt tysięcy, poleca: L. Stoiński, szkółki Łódź-Bruss-Zdrowie. Uwa szynce czarne, w dobrym stanie dla dorosłych uczniów do sprzedania.

Sala Koncertowa (Dzielnia 18). Sobota d. 20 Października 1917, o g. 8 w. Drugi i ostatni wieczór operowy HERMANA JADŁOWKERA. Program: Handel Arja z Mejszasa, Mozart Marzenie, Mahler. Kto wymyślił tę piosenkę...

Magazyn obuwi T. OBREBSKI Sienkiewicza 10. Poleca gotowe obuwie własnego wyrobu z najlepszych materiałów...

Wystawa szkolna Ewangelicka Nr 11, 2-gie piętro. Bogate zbiory obrazów i rycin do nauki pogładowej, mapy, globusy, telurja, tablice do nauk przyrodniczych...

Leopold Nassberg prof. MUZYKI (pianista) przeprowadził się na ul. Nowo-Cegielniana 22 m. 16.

Bardzo tania wyprzedaż KTO CHCE KUPIĆ TANIO RESZTKI różnych cągów, barochanów, flaneli, towar na pościel i na bieliznę...

Kupuję różne kwity lombardowe brylanty i diamenty płacę ceny najwyższe. Łódź, Wschodnia 18, w podwórzu lewa oficyna i piętro I. Rozenstein.

Resztki (ulica Widzewska 40, m. 10.) Bardzo tania wyprzedaż resztek na damskie, męskie, dziecięce ubrania i okrycia. Drap, podszywka i watolina...

Resztki tanio tylko u mnie. Na bluzki, suknie i kostjumy. Odwiedzenia nie obowiązują do kupna. Można się przebrać do wieczora.

Dykcji-- Deklamacji Poprznego mówienia uczy 8124 3 Wiktor Biegański arlyeta Teatru Polskiego.

Miód sztuczny, naturalny a także do picia kupujcie w miodosytni S. Wiślickiego Piotrkowska nr. 10.

Licytacja przymusowa. W czwartek d. 18 października r. b. sprzedam przez licytację publiczną in plus...

Licytacja przymusowa. W czwartek, 18 października r. b. sprzedam przez licytację publiczną in plus: 1) o godz. 8.30, Zachonia 84...

Licytacja przymusowa. W czwartek, d. 18 b. m., zostana sprzedane przez licytację publiczną in plus: o godz. 8 m. 15, ul. Piotrkowska 147...

Wydział akcji LACINY. Julian Tuwim - Spacerowa 27; 7889-3 od 3 do 5 po poł.

Administracja dzien. „GODZINA POLSKA” WARSZAWA, Warecka 7, — ŁÓDZ, Piotrkowska 86. oraz filje i kantory: w Będzinie, w Częstochowie, w Glechanowie, w Garwolinie, w Kaliszu, w Kielcach, w Koluszkach, w Łomży, w Łowiczu, w Mławie, w Matknie, w Putusku, w Płocku, w Siedlcach, w Sieradzu, w Skierzwicach, w Sosnowcu, w Tomaszowie, w Włocławku, w Zawierciu, w Zduńskiej Woli i t. d.

Kto potrzebuje zarobku—niech nie czeka na pracę, lecz ją as bierz. Zajmuj się sprzedawaniem książek i pism...

Poszukuje się natychmiast do wynajęcia 2 pokoje elegancko umeblowane (salonik, sypialnia) z gazem lub elektrycznością...

Resztki różne: barchany, flanela i różne cągi. Konstantynowska 8, drugi dom od Nowego-Rynku, w podwórzu.

Zaginął paszport niemiecki, wydany w Pabjanicach, na imię Izabella Malwe. Zaginęła legitymacja chębowska na imię Józefa Gurchowskiego...